

KANDIDAT

9941

PRØVE

ME-416 1 Vitenskapsteori og kvalitativ metode

Emnekode	ME-416
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	04.12.2018 09:00
Sluttid	04.12.2018 14:00
Sensurfrist	28.12.2018 00:59
PDF opprettet	02.10.2019 09:42
Opprettet av	Digital Eksamen

ME-416-1, generell informasjon**Emnekode:** ME-416**Emnenavn:** Vitenskapsteori og kvalitativ metode**Dato:** 04.12.2018**Varighet:** 5 timer**Tillatte hjelpemidler:** Ingen**Merknader:**

Alle besvarer oppgave 1.

Velg så enten oppgave 2 eller oppgave 3.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?**Velg et alternativ** Ja Nei

Besvart.

1 ME-416, oppgave 1

1. Alle besvarer denne oppgaven .

Definér 4 av de følgende 5 begrep og illustrer med eksempler:

- a) paradigme
- b) fokusgrupper
- c) etnografi
- d) forskningsetikk
- e) tekstens latente nivå

Skriv ditt svar her...**1. a) Paradigme**

Et paradigme er et vitenskapelig perspektiv. Hvert paradigme består av en ontologi, en epistemologi og en metodologi. Ontologi vil si læren om virkeligheten og virkelighetsoppfatning. Ontologien i et paradigme vil da beskrive hvordan den oppfatter verden. Epistemologi er læren om hvordan vi tilegner oss kunnskap. Epistemologien i et paradigme vil derfor forklare hvordan dette perspektivet oppfatter at mennesker lærer eller tilegner seg ny kunnskap. Metodologien handler om de ulike metodene som blir brukt for å innhente data eller kunnskap. Et

paradigme kan ha ulike metodologier.

Et eksempel på paradigme er positivismen. Ontologien i en positivistisk forståelse er at virkeligheten er alt det sansbare. Alt vi kan måle, gjerne med naturvitenskapen. Epistemologien er at vi tilegner oss kunnskap gjennom sansbare inntrykk. Mens metodologien kategoriserer og spesifiserer de ulike vitenskapelige metodene for å gjøre ulik positivistisk forskning.

b) Fokusgrupper

En fokusgruppe er en kvalitativ metode for å innhente data. Denne metoden står i kontrast til andre gruppeintervjuer som ofte er veldig strukturert og setter tydelige rammer for hvilken informasjon som skal bli samlet inn.

Et kjennetegn for fokusgrupper er at de skal bli minst mulig påvirket av forskeren. På samme måten vil den dataen som blir samlet inn være minst mulig preget av forskeren og studiet. Metoder som kan bli brukt for å fremme en mest mulig naturlig setting kan være at forskeren ikke er til stede, og at fokusgruppen får et tema eller en situasjon de skal snakke om.

I fokusgrupper er det vanlig å bruke video- eller audioopptak. Fordel med dette er at det kan styrke teorien som kan hentes ut av dataen. Dette kommer vi videre inn på i oppgave 2.

Et eksempel på fokusgruppe kan være en gruppe med elever som snakker om eksamen. I en sånn samtale kan forskeren velge ulike fokusområder. Det kan forskes på følelsene knyttet til eksamen, språket og diskursen tema, holdninger til eksamen, etc. Forskeren vil bruke sine notater og opptak til å tolke og finne ulike koder og mønstre til sin forskning.

c) Etnografi

Etnografi er et ideologisk forskningsmetode innen den kvalitative forskningen. Ideografisk forskning er forskning som ser på enkelte fenomener, eller grupper eller individer. Motsatt av ideografisk er nomografisk forskning som gjerne blir brukt i kvantitativ forskning, for å samle inn deduktiv kunnskap som kan generaliseres og benyttes over flere områder.

Etnografi er den nyere betegnelsen for sosialantropologien, og retter fokus på hvordan det sosiale skaper virkeligheten. Tidligere ble etnografien mest brukt til feltarbeid i sosiologisk, etnologisk eller antropologisk forskning. Til og med i dag assosieres etnografen gjerne som den hvite "vestlige" mannen som jobber som feltforsker i en stamme i Afrika. Men etnografien benyttes mer og mer i andre fagfelt.

Organisasjonsetnografien er en nyere tilnærming som benyttes for å forstå ulike sosiologiske og psykologiske aspekter i en organisasjon.

I etnografisk forskning er det ulike fremgangsmåter man kan benytte for å hente ut data. Et fellestrekk for alle metodene er at forskeren kommer tett på informantene. Neyland har beskrevet 10 kronologiske punkter som kan strukturere den etnografiske forskningsprosessen.

1. **Strategi:** Forskeren må utvikle en strategi for forskningen. Strategien går blant annet ut på hva som skal forskes på. Enten det er hvilket felt som skal forskes, eller et tema, en problemstilling. En av grunnene til at punktet fokuserer på "strategi" og ikke for eksempel "problestilling" er fordi at en etnograf ofte kan starte med å finne hvilket felt hun/han vil undersøke, før hun/han vet konkrete fenomener eller problemer. I dette punktet er det derfor viktig at forskeren finner ut av hva slags forskning vil hun/han utføre.

2. **Metode:** Deretter er det viktig at forskeren velger en metode for studien/forskningen. Dette valget er avgjørende for hva slags data eller

fokus som forskeren vil ha. En vel brukt metode innen etnografisk forskning er *grounded theory*. Denne metoden har gjerne et nedenfra og opp perspektiv, fordi den søker feltet først, deretter finner teori. Med denne metoden kan forskeren enklere få et bilde av aktuelle problemstillinger for feltet. Til eksempel kan vi ta en forsker som er interessert i å skrive om fosterfamilier. Hvis denne forskeren da ikke har mye kjenskap til foster-familielivet, så kan det være lurt å bli kjent med noen fosterfamilier først, for å få et større bilde på hvilke utfordringer fosterfamilier møter. Grounded theory er ikke bare en god metode for å bli kjent med feltet, men forskeren for også en større kjenskap til sin egen forutinntatthet. La oss si at forskeren har en kjenskap til feltet, så kan grounded theory benyttes for at forskeren ikke tar utgangspunkt i sine personlige oppfattelser av problem og utfordringer i feltet.

3. Lokasjon: Når forskeren har avklart hvilken metode som skal benyttes, må hun/han bestemme seg for hvor den vil innhente data. Er det organisasjonsetnografi kan det være en omfattende avgjørelse av hvor i organisasjonen forskeren skal foreta forskningen. Noen store verdensorganisasjoner er for store til at forskeren kan få et helhetlig bilde i sitt studie. Derfor er det viktig at forskeren er bevisst på at valget av lokasjon, eller område innen en organisasjon, vil ha store betydninger for hva slags data forskeren får tilgang på. Valg av lokasjon er derfor essensielt i forskningsprosessen.

4. Informanter/Medlemmer: Det neste steget i forskningsprosessen er at forskeren må finne ut av hvordan den skal få tilgang på informanter. Informanter blir ofte kalt for medlemmer i organisasjonsetnografisk forskning, og gir et godt bilde på hvem som har innsikt i organisasjonen. I etnografisk forskning er det vanlig at forskeren kommer tett innpå medlemmene, og relasjonsbygging (se punkt 6) er derfor et nøkkelord i denne metodologiske tilnærmingen. For å få tilgang til å forske i en organisasjon er nøkkelpersoner og portåpnere sentrale i forskningsprosessen. Portåpnere (gatekeepers) er en betegnelse på personer som har tilgang på et felt eller til en gruppe mennesker. Hvis

man skal gjøre etnografisk studie av gjengmiljøer i en storby kan portåpnere være avgjørende for forskerens tilgang til selve gjengmiljøet. En gatekeeper trenger ikke nødvendigvis være en medlem av selve feltet, men bør likevel ha en viss annerkjennelse av medlemmene. Her er det også viktig å huske på at det er forskjell på portåpnere, og at de har tilgang på forskjellig informasjon i feltet. Hvis vi bruker gjengmiljø-eksempelet så kan det være at du vil få tilgang på miljøet om du søker tilgang gjennom en som selger rusmidler til gjengen. Da kan det hende at du får en viss tilgang til medlemmene, og får en viss type respekt av medlemmene. På andre siden så kan det være noen områder som de ikke lar deg få innsyn i, for eksempel nære familieforhold til medlemmene.

5. Tid og resurser: En annen faktor som er viktig å huske på i forskningsprosessen er tidsrom og tilgang på resurser. Hvor lang tid har du på forskningen. Om forskeren har sponsorer, eller at forskningen er "bestilt" av en organisasjon, eller av andre vil forskeren mest sannsynlig få en tidsfrist. Det er også viktig at forskeren gjør opp en mening om hvor mye av forskningen som skal foregå i feltarbeidet. Skal forskeren være i feltet en gang i uka, eller bli et fullstendig medlem i 6 måneder. Et etnografisk studie i et annet land, for eksempel, krever både mere penger til reise, kost og losji, og så krever det at du kan være borte fra familie, eventuell annen jobb osv. Et etnografisk studie i en organisasjon derimot trenger ikke være like resurskrevende. Det kan være et studie av kaféen på hjørne ved leiligheten din, og da trenger du verken reisepenger eller ta farvell med familie.

6. Ferdigheter: I etnografisk studie er det viktig at forskeren har gode interaksjonsferdigheter og notatferdigheter. I dette inngår gode ferdigheter til å bygge reasjoner og til å kommunisere med mennesker. Kulturelle ferdigheter inngår også her, og er viktig for relasjonsbygging og kommunikasjonen. Når det gjelder notatferdigheter, så betyr det at forskeren må ha en god struktur på hvordan hun/han tar notater. Siden feltnotater ofte ikke er av intervjudata, er det viktig å strukturere

notatene av de heller ustrukturerte situasjonene som forskeren tar del i. På denne måten er notatene enklere å benytte i etterkant.

7. Benyttelse av video- eller audiopptak: Som kort nevnt i oppgave **b)** kan det være nyttig å bruke opptak av video eller audio som en del av datainnsamlingen. Som nevnt kan disse opptakene være styrkende for dataanalysen og også være med på å styrke troverdigheten til forskningen.

8. Ordformulering og skrivestil: Det er viktig at forskeren formulerer seg etter målgruppen. Hvis man utfører forskningen for organisasjonen, må den kunne leses og forstås av organisasjonen. Er målgruppen derimot et forskningsfelt, vil de ha andre forutsetninger for å forstå rapporten.

9. Etikk: Det er viktig at forskeren gjør seg kjent ved de ulike etiske områdene innenfor sitt forskningsarbeid. For at forskerens arbeid skal bli anerkjent av informantene og uteforstående må forskeren sette seg inn i de ulike aspektene ved etisk forskning.

10. Ferdigstilling: Til slutt er det også viktig at forskeren finner ut av når forskningen er ferdig. Tanker om når har man samlet inn nok data er fruktbare i denne prosessen.

Når så dataen er samlet inn er det ulike metoder for å analysere daten. Hvis man har brukt grounded theory for å samle inn data kan man benytte Rapleys metode for dataanalyse. Denne analysen kan oppsummeres i fem punkter:

1. Først må forskeren utforske dataen og forsøke få et overblikk over eventuelle fellestrekk.
2. Deretter skal forskeren kodifisere dataen og kategorisere dataen. Her kan det være flere grader av underkategorier.
3. Så skal forskeren reflektere over kodene og kategoriene. Er

kategoriene rett, og hva med kodene? Er det noen koder som kan plasseres inn i flere kategorier?

4. Etter denne re-kategoriseringen og re-kodingen skal forskeren dobbeltsjekke kategoriene.

5. Til sist skal forskeren gjøre rede for mønstre og fellestrekk av kategoriene og kodene.

Dette er en nyttig metode for å utvikle en teori eller få kjennskap til grunnleggende fenomener, problemer, eller forskningstematikk i et forskningsarbeid.

d) Forskningsetikk

Forskningsetikk er en viktig del av forskningsarbeidet. Psykologiens historie er et fryktingytende eksempel på hvor galt det kan gå når man utfører forskning uten å utføre etiske betraktninger på forhånd. Ryen gir tre områder for klassisk forskningsetikk:

Informert samtykke: I forskningsarbeid er det viktig å reflektere over viktigheten av et informert samtykke. Noen forskning (gjerne av naturlig data) etterspør ikke et samtykke av forskningssubjektene. Dette reiser noen etiske dilemmaer for hvorvidt dette er forskningsetisk eller ikke. Men i med slike datainnsamlinger er det viktig at alle subjektene er fulstendig anonymisert, slik at det ikke kan spores tilbake til personen.

Et annet aspekt ved informert samtykke er drøftelsen av hva som ligger i ordet "informert". Hvor mye informasjon skal gis. Hva slags informasjon og hvordan skal informasjonen gis. Ved et intervju kan det være lurt å informere informantene om hva intervjuet handler om. Hvis intervjuet går inn i sensitive tema, kan det være etisk utfordrende å vite når forskeren skal slutte å "grave".

Konfidensialitet: Handler om at forskningssubjektet skal vite at den informasjonen som hun/han gir blir anonymisert.

Tillit: Et siste punkt er tillit. I kvalitativ forskning er tillit både en verdi og et virkemiddel i forskningen. Dette forholdet utformer en spenning som det er viktig at forskeren er klar over. Forskeren brygger ofte tillit for å bygge en relasjon med informanten. På denne måten kan samtalen gå enklere, og dataen kan fremstå mer autentisk. Men om denne tilliten kun etableres som et virkemiddel, kan dette virke uetisk.

(Vi kunne diskutert hvorvidt det faktisk er en tillitsfull relasjon eller ikke, men det ville vært et lite sidespor).

Et siste aspekt ved tillit som jeg velger å trekke frem er i forskerens avslutningsfase. I kvalitativ forskning, og særlig etnografisk forskning, vil forskeren komme tett på forskningsobjektet. Denne etablerte relasjonen skal derfor til slutt mer eller mindre oppløses, og kan være et emosjonelt krevende arbeid. Derfor er avslutningsfasen i datainnsamlingen et viktig etisk arbeid i forskning. I sosialt arbeid lærer vi hvordan en sosialarbeider må starte tidlig med avslutningsfasen, for at brukeren skal få god nok tid til å forberede seg på å kutte kontakt. Dette gjelder også i forskningsarbeid. Om informanten har fortalt deg om sine dypeste og kanskje "mørkeste" sider, vil det kalles uetisk om forskeren bare takket for seg og gikk. I en avslutningsfase vil det blusses opp mange følelser, og disse kan være alt fra frustrasjon til glede. Alle følelsene kan være nyttige, og derfor er det viktig at forskeren er klar over dette på forhånd.

En viktig bemerkelse i forskningsarbeid som kanskje skiller denne avslutningsfasen fra det samme i sosialt arbeid, er at i forskningsarbeid kan det være lurt å ikke "brenne alle broer". Det vil si at om du som forsker finner ut av at du skulle ha oppklart noe, eller mangler et navn eller trenger å innhente noe mer data, så kan det være lurt at avslutningsfasen ikke ender med en fullstendig stopp i kommunikasjon eller evt. relasjonen.

Besvart.

2 ME-416, oppgave 2 eller 3

2. Gjør først rede for sentrale kjennetegn ved det klassiske forskningsintervjuet, og drøft så hvordan vitenskapsteoretisk posisjon påvirker både syn på datainnsamling og analyse av intervjudata.

eller

3. Kritikere beskylder ofte kvalitativ forskning for lav kvalitet. Redegjør for måter å sjekke kvaliteten på kvalitativ forskning på, og drøft deretter kritikken fra alternative paradigmer.

Skriv ditt svar her...

Oppgave 3

Kritikere beskylder ofte kvalitativ forskning for lav kvalitet.

Redegjør for måter å sjekke kvaliteten på kvalitativ forskning på, og drøft deretter kritikken fra alternative paradigmer.

Kvalitativ forskning kjennetegner forskning som ofte er idiografisk. Som tidligere forklart vil dette si at det er forskning som undersøker dybden i stedet for i bredden. Dette betyr at forskningen ofte ikke er generaliserbar. Et annet aspekt ved kvalitativ forskning er at forskeren ofte har en nærmere tilknytning til informantene sine. En slik relasjon til sine informanter kan være med på å påvirke dataen. Noen forskere vil derfor argumentere for at dette har en "lav kvalitet", fordi forskningen ikke kan generaliseres, eller fordi at dataen kan være påvirket av forskeren.

Det finnes ulike metoder for å styrke forskningens troverdighet.

Forskningens validitet og reabilitet er to aspekter som kan styrke noen kvalitative metoder:

Validitet og reabilitet

Dette er to begreper som brukes i noen metoder for å styrke forskningen.

Forskeren kan styrke forskningens validitet gjennom:

- **Medlemsvaliditet:** Her får medlemmene/informantene innsikt i rapporten, enten delvis (der informanten har deltatt) eller fullstendig (hele rapporten). På denne måten kan medlemmene gi en tilbakemelding om tolkning av data er rett eller gal.
- **Avvikende tilfelle:** Her går forskeren aktivt inn for å finne data som taler i mot antatt teori. Om forskeren finner avvikende tilfeller kan dette tolkes som at forskeren må modifere sin teori, at det avvikende tilfellet er et unntak, eller at det underbygger forskerens teori.
- **Triangulering:** Ved å benytte ulike forskningsmetoder kan dette både hjelpe forskeren med å underbygge argumenter, og å få nye innsikter og svar. Triangulering kan benyttes både i datainnsamlingen og i analysedelen.

Forskningens reabilitet kan styrkes ved å:

- Legge ved data, spørreskjema, intervjuer og tabeller i rapporten. På denne måten kan andre som lese rapporten undersøke om data er tolket rett eller om intervjuet har undersøkt aktuelle områder.
- La flere forskere gå gjennom innsamlet data, for og kodifisere og kategorisere. På denne måten kan forskeren sammenligne koder og kategorier og få en modifisert eller en bekreftet forståelse av innsamlet data.
- Bruk av video- eller audioopptak kan det styrke forskningens reabilitet siden det er enklere å etterprøve teorier.

Kritikk

Det finnes ulik kritikk for kvaliteten av kvalitativ forskning. Ryen deler denne kritikken opp i intern- og ekstern kritikk. Jeg har valgt å foreta en drøfting av tre ulike kritiske argumenter, der én er en intern kritikk og to er av ekstern karakter.

"Kvalitativ forskning er ikke generaliserbar"

Dette argumentet er et av de vanligste argumentene mot kvalitativ forskning. I denne drøftelsen vil jeg argumentere både for og i mot

dette. Men først vil jeg forklare hvorvidt dette er relevant eller ikke for kvalitativ forskning:

I kvalitativ forskning så er det flere paradigmer som ikke er så opptatte av den naturvitenskapelige faktaen. Med dette mener jeg at naturvitenskapen ofte har et positivistisk syn på virkeligheten. Det vil si at alt som er virkelig er det som er sansbart og merkbart. Med andre ord forkastes abstrakt vitenskap, som foreksempel teologi og mye filosofi. Dette er et perspektiv som også er utbredt i dag, og særlig i naturvitenskapen. Positivismen kom som en reaksjon til den romantiske tidsepoken der man idylliserte og drømte, mens nå ville de få menneskene ned på jorda igjen og vise hvordan virkeligheten egentlig var.

Med dette kan vi forstå hvorfor positivistene har et behov for å skape forskning som er konkret og håndfast. Men en kritikk til denne paradigmen var at det er mye av virkeligheten som ikke er så målbart. Chicago-skolen var banebrytende med denne tankegangen.

Pragmatikerne Mead og Thomas utviklet de første kvalitative metodene for å forske på guttegjenger i Chicago. Mead og Thomas viste hvordan virkeligheten ble skapt i de psykososiale relasjonene. Disse faktorene kunne ikke samles opp via en kvantitativ metode. Derfor utviklet de en etnografisk metode for å kunne forske på mellommenneskelig interaksjon.

Slike mellommenneskelige forhold er faktorer som kvalitativ forskning enklere plukker opp, og gir vitenskapen en psykososial forståelse av hvordan mennesker fungerer. På denne måten kan man argumentere for at kvalitativ forskning bidrar til å plukke opp fenomener og andre aspekter som igjen kan bidra til en viten om mennesket.

På den andre siden, hvis man ser på kvalitativ forskning som ikke generaliserbar, så gjør vel ikke det noe. Forskingen kan være like nyttig for den organisasjonen eller for det området du har forsket på. Med

denne forståelsen kan kvalitativ forskning ses på som svært nyttig, da den kan plukke opp esensielle spørsmål for en bedrift, eller et samfunn, som ikke en kvalitativ undersøkelse ville plukket opp.

"Kvalitativ forskning er for påvirket av forskeren"

Dette argumentet kan stemme til en viss grad. Hvis man bruker en kvalitativ tilnærming som undersøker naturlige data, kan det være utfordrende at forskeren er for tilstedeværende under datainnsamlingen. Naturlig data er data som finnes uavhengig om forskeren er der eller ikke. Dette kan være en folkemengde, en samtale, handlingsmønstre etc. I en slik datainnsamling vil en viktig del av forskningsarbeidet være å reflektere og oppgi faktorer som kan ha vært med på å prege dataen. På denne måten kan det være med på å øke dataens validitet.

Noen kvalitative metoder ser på forskerens påvirkning som en del av forskningen. I emosjonsarbeid virker forskerens følelser som en del av dataen. Om forskeren har en samtale med en informant, ses forskerens følelser på som en viktig del i det å tolke samtalen. Forskerens følelser kan ha vært med på å skape eller hindre samtale, for eksempel.

Grunnen til at slike metoder ikke ser på forskerens påvirkning som problematisk, er fordi at det som undersøkes kanskje ikke er så påvirkelig som for eksempel noe naturlig data. Undersøkelse av holdninger og verdier eller sosiale fenomen kan være noen områder som ikke preges like lett av forskeren.

Forskerens påvirkning er derfor en viktig del av det kvalitative arbeidet, men gjør likevel ikke kvalitativ forskning noe mindre verdifullt.

Med et postmodernistisk perspektiv kan det dessuten argumenteres for at også kvantitativ forskning preges av forskeren. At forskeren kan forme sin forskning er nok et viktig vitenskaplig og etisk aspekt både i kvalitativ

og i kvantitativ forskning.

"Kvalitativ forskning er for verbalt eller språklig"

Dette er en intern kritikk av kvalitativ forskning. Dette er et argument mot metodene som fokuserer på konversasjonsanalyse og diskursanalyse. Denne kritikken belyser et viktig aspekt ved datainnsamling. Mange av metodene forutsetter ikke bare at informantene kan snakke, men også at de kan sette ord på følelser og situasjoner. Dette kan være svært krevende, da følelser ofte kan være ambivalente og uklare. Til eksempel velger jeg sammenligne barnevernstjenestens kritikk i sine undersøkelser. De har fått mye kritikk for å ha for formelle rammer i sine møter. Dette kan være skremmende og virke som hinder for samtalen både for voksne klienter og for barna. I tillegg så kritiserer barnevernsproffene (se: www.forandringsfabrikken.no) at barnevernet ikke er barnevernlig. Her siktes det til et byråkratisk system som ikke tar hensyn til barns forståelsesrammer. Hvis vi tar dette med inn i forskningskritikken, kan vi tenke oss at barn ikke nødvendigvis har den samme forutsetningen for å kunne uttrykke seg verbalt som noen voksne. Dessuten er det ikke alltid voksne klarer det heller. I studier som baseres på data fra samtaler, kan dette være et viktig aspekt å ha i mente. Både før samtale for at valg av samtalem metode er riktigst mulig, og i analyse av samtale.

Besvart.